Lieta Nr.C04502510
SKC – 325/2016

S P R I E D U

Rīgā 2016.gada 31.oktobrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:
tiesnesis referents V.Maksimovs
tiesnese A.Čerņavska
tiesnese E.Vernuša

rakstveida procesā izskatīja civillietu sakarā ar SIA „Viola Farma" kasācijas sūdzību par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013.gada 29.novembra spriedumu SIA „Viola Farma" prasībā pret SIA „Stirolbiofarm Baltikum" par preču zīmes reģistrācijas atcelšanu un preču zīmes reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu.

Aprakstošā daļa

[1] SIA „Viola Farma" 2010.gada 16.novembrī cēlusi tiesā prasību (vēlāk to papildinot) pret SIA „Stirolbiofarm Baltikum" par preču zīmes reģistrācijas atcelšanu, kurā lūgusi atcelt no prasības iesniegšanas dienas preču zīmes „Undevits-NEO" (reģistrācijas Nr.M 53 310) reģistrāciju attiecībā uz visām precēm, uz kurām šī preču zīme ir reģistrēta un atzīt par spēkā neesošu preču zīmes „Undevits-NEO" (reģistrācijas Nr.M 53 310) reģistrāciju, kā arī piedzīt tiesāšanās izdevumus.

[2] Ar Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2011.gada 4.augusta spriedumu prasība apmierināta daļēji. Tiesa atzinusi par spēkā neesošu preču zīmes „Undevits-NEO" (Nr.M 53 310) reģistrāciju, piedzinusi no SIA „Stirolbiofarm Baltikum" SIA „Viola Farma" labā ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 3,30 Ls un ar lietas vešanu saistītos izdevumus 1000 Ls, kopā – 1003,30 Ls, kā arī piedzinusi no SIA „Stirolbiofarm Baltikum" valsts ienākumos valsts nodevu 50 Ls. Prasība pārējā daļā noraidīta.

[3] Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2011.gada 4.augusta spriedums daļā, ar kuru noraidīta prasība par preču zīmes reģistrācijas atcelšanu, apelācijas kārtībā nav pārsūdzēts un ir stājies likumīgā spēkā.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar SIA „Stirolbiofarm Baltikum" apelācijas sūdzību, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta ar 2013.gada 29.novembra spriedumu prasību noraidījusi. Tiesa nospriedusi piedzīt no SIA „Viola Farma" SIA „Stirolbiofarm Baltikum" labā valsts nodevu 150 Ls un ar lietas vešanu saistītos izdevumus 1230 Ls, kopā –1380 Ls, bet valsts ienākumos valsts nodevu 50 Ls un ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 1,97 Ls.

Daļā, ar kuru apmierināts atbildētājas lūgums par pārstāvju honorāru izlietoto izdevumu atlīdzināšanu, spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.panta trešo daļu, ja prasība noraidīta, ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespriež no prasītāja par labu atbildētājam.

Atbildētāja lūgusi piedzīt no prasītājas izdevumus 1756 Ls, kas saistīti ar pārstāvju /pers. B/ un /pers. C/ sniegto juridisko palīdzību. Šo izdevumu rašanos apstiprina lietā esošie rēķini un konta pārskati par ienākušajiem maksājumiem. No šiem izdevumiem ir atlīdzināmi 1230 Ls. No lietā esošā rēķina izslēdzama 2. un 4.pozīcija, kas nav saistītas ar konkrēto tiesvedību, kā arī no abiem rēķiniem izslēdzams pievienotās vērtības nodoklis, kura atlīdzināšanu Civilprocesa likums neparedz. Līdz ar to galīgā atlīdzināmā summa ir 350 + 880 = 1230 Ls.

[4.2] No publiski pieejamā Latvijas Republikas Patentu valdes patentpilnvaroto saraksta (http://www.lrpv.gov.lv/lv/parstaviba-patentu-valde/patentpilnvaroto-saraksts) redzams, ka /pers. B/ un /pers. C/ ir pilnvaroto statuss preču zīmju lietās. Patentpilnvaroto būtība, viņu eksaminācija, atbildība un klientam sniegtā specifiskā profesionālā palīdzība ļauj pielīdzināt patentpilnvaroto personu sarakstā ietverto personu statusu rūpnieciskā īpašuma lietās zvērinātu advokātu statusam – attiecībā uz sniegtās juridiskās palīdzības apmaksu. Jo īpaši, ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK (2004.gada 29.aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu 14.pantu, kas nosaka, ka dalībvalstis paredz, ka pieņemamus un samērīgus tiesu izdevumus un citas izmaksas, kas radušās lietā uzvarējušajai pusei, parasti sedz zaudējusī puse, ja vien tas nav pretrunā ar taisnīguma principiem.

Līdz ar to atbildētājai ir tiesības uz to izdevumu atlīdzināšanu, kas saistīti ar preču zīmju pilnvaroto sniegto juridisko palīdzību taisnīgā un saprātīgā

apmērā, kas ir 1230 Ls.

[5] Kasācijas sūdzību par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013.gada 29.novembra spriedumu iesniegusi SIA „Viola Farma", lūdzot spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā attiecībā uz tiesāšanās izdevumu piedziņu norādīts, ka tiesa nepamatoti piedzinusi no prasītāja ar lietas vešanu saistītos izdevumus 1230 Ls kā atlīdzību par atbildētājas pārstāvju - patentu pilnvaroto veikto samaksu. Civilprocesa likuma 44.pants neparedz šādu izdevumu iekļaušanu tiesāšanās izdevumos, līdz ar to tiesa ir paplašināti tulkojusi Civilprocesa likuma 44.panta pirmo daļu.

Patentu pilnvaroto kvalifikācija nav pielīdzināma zvērinātu advokātu kvalifikācijai. Tiesas atzinums ir pretrunā Civilprocesa likuma 44.panta pirmajai daļai.

[6] Paskaidrojumos sakarā ar iesniegto kasācijas sūdzību SIA „Stirolbiofarm Baltikum" norādījusi, ka tā nav pamatota un ir noraidāma.

[7] Ar Augstākās tiesas Civillietu departamentu rīcības sēdes 2015.gada 20.aprīļa lēmumu ierosināta kasācijas tiesvedība sakarā ar prasītājas SIA „Viola Farma" kasācijas sūdzību par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013.gada 29.novembra spriedumu daļā, ar kuru no prasītājas par labu atbildētājai piedzīti tiesāšanās izdevumi, bet pārējā daļā, ar kuru noraidīta prasība par preču zīmes reģistrācijas atzīšanu par spēkā neesošu, atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Civillietu departaments atzīst, ka Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013.gada 29.novembra spriedumu daļā, ar kuru no prasītājas par labu atbildētājai piedzīti tiesāšanās izdevumi, ir atceļams.

[8.1] Civillietu departaments piekrīt kasācijas sūdzībā norādītajam, ka apelācijas instances tiesa, piedzenot no prasītājas SIA „Viola Farma" par labu atbildētājai SIA „Stirolbiofarm Baltikum" tiesāšanās izdevumus, proti, izdevumus advokāta palīdzības samaksai, nepareizi atzinusi, ka patentpilnvarotie attiecībā uz sniegtās juridiskās palīdzības samaksu ir pielīdzināmi zvērinātiem advokātiem.

[8.2] Visi tiesāšanās izdevumu veidi izsmeļoši norādīti Civilprocesa likuma 33.pantā.

Civilprocesa likuma 33.panta trešās daļas 1.punkts noteic, ka ar lietas vešanu saistītie izdevumi ir izdevumi par advokāta palīdzību.

Savukārt Civilprocesa likuma 44.panta trešajā daļā noteikts, ja prasība noraidāma, ar lietas vešanu saistītos izdevumus piespiež no prasītāja par labu atbildētājam.

Lietā nav strīda par to, ka prasītājas SIA „Viola Farma" prasība tika noraidīta un atbildētāju SIA „Stirolbiofarm Baltikum" minētajā civillietā pārstāvēja patentpilnvarotās /pers. B/ un /pers. C/ (*http://www.lrpv.gov.lv/lv/node/6556*), pamatojoties uz 2011.gada 21.martā izsniegto pilnvaru (*sk. lietas I.sēj., 73.lpp.*).

Kā redzams no lietas materiāliem, atbildētājas pārstāve patentpilnvarotā /pers. C/ 2013.gada 20.novembrī iesniegusi Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātā pieteikumu, kurā lūgusi piedzīt no prasītājas SIA „Viola Farma" par labu atbildētājai SIA „Stirolbiofarm Baltikum" samaksātos tiesāšanās izdevumus, kas saistīti ar pārstāvja sniegto juridisko palīdzību 1756 Ls (*sk. lietas I.sēj. 194.lpp.*).

Konstatējot, ka atbildētājas pārstāves ir sniegušas juridisko palīdzību un ņemot vērā patentpilnvaroto būtību, proti, eksamināciju, atbildību un klientam sniegto specifisko profesionālo palīdzību, kas ļauj pielīdzināt patentpilnvaroto personu sarakstā ietverto personu statusu rūpnieciskā īpašuma lietās zvērinātu advokātu statusam, apelācijas instances tiesa atzinusi, ka atbildētājas labā piedzenami tiesāšanās izdevumi patentpilnvaroto palīdzības samaksai 1230 Ls.

Civillietu departaments atzīst, ka Civillietu tiesu palāta nav pareizi iztulkojusi Civilprocesa likuma 33.panta trešās daļas 1.punktu.

[8.3] Saskaņā ar Advokatūras likuma 4.panta pirmo daļu par advokātiem var būt: 1) zvērināti advokāti, 2) zvērinātu advokātu palīgi, 3) Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi, kuri ieguvuši advokāta kvalifikāciju kādā no Eiropas Savienības dalībvalstīm. Savukārt šā likuma 117.pants noteic, ka zvērināti advokāti praktizē tieši un personiski.

Advokāta lomu tiesu sistēmā pasvītro likuma „Par tiesu varu" 106.^{2}panta pirmā daļa, kas noteic, ka zvērināti advokāti ir tiesu sistēmai piederīgas personas, kuras sniedz juridisku palīdzību un veic citus pienākumus saskaņā ar likumu. Šā panta otrā daļa noteic, ka zvērināti advokāti piedalās lietu izskatīšanā kā aizstāvji un pārstāvji. Zvērināta advokāta tiesības ir tikai Latvijas Republikas Zvērinātu advokātu kolēģijas locekļiem.

Advokāts Latvijā saskaņā ar likuma „Par reglamentētajām profesijām un profesionālās kvalifikācijas atzīšanu" 30.pantu ir reglamentēta profesija un ja personai Latvijā piešķirts advokāta nosaukums, tad šīs personas profesionālā darbība ir pielīdzināma tādai citās Eiropas Savienības dalībvalstīs reglamentētai profesionālajai darbībai vai reglamentētu profesionālo darbību kopumam, kuru uzsākšanai un veikšanai attiecīgās valsts tiesību aktos izvirzītas atbilstošas profesionālās kvalifikācijas prasības. Viens no minētā likuma mērķiem ir nodrošināt profesionālās darbības atbilstību noteiktām kvalitātes prasībām un kritērijiem, ja šī darbība ir saistīta ar sabiedrības interešu aizsardzību. Kvalificētas juridiskās palīdzības izmantošana maksimāli sekmē tiesas procesa ekonomiju un veicina taisnīgāka rezultāta sasniegšanu. Turklāt personas, kurām par sliktu lieta izšķirta, tiek pasargātas no pienākuma segt nepamatotus vai nesamērīgus izdevumus (*sk. Satversmes tiesas 2014.gada 7.februāra spriedumu lietā Nr.2013-04-01 26.1.punkts, 28.punkts*).

[8.4] No lietā esošās 2011.gada 21.marta pilnvaras redzams, ka SIA „Stirolbiofarm Baltikum" pilnvarojusi pārstāvēt savas intereses patentpilnvaroto preču zīmju lietās /pers. C/ un /pers. B/ (*sk. lietas I.sēj. 73.lpp.*).

Kā redzams no Latvijas Zvērinātu advokātu padomes mājas lapas (*http://www. advokatura.lv/?open=advokati&lang=lat*), patentpilnvarotās

/pers. C/ un /pers. B/ nav zvērinātas advokātes vai zvērināta advokāta palīdzes.

Civillietu departamenta ieskatā, eksaminācija kā kritērijs personas pielīdzināšanai advokātam nav izmantojams, jo eksaminācija notiek arī citās darbības jomās. Piemēram, tiek eksaminētas personas maksātnespējas administratora, zvērināta revidenta u.c. statusa iegūšanai, tomēr nav tiesiska pamata šīs personas pielīdzināt advokātam. Lai arī nav pamata apšaubīt patentpilnvarotās /pers. C/ un /pers. B/ sniegto palīdzību, šo pakalpojumu nevar kvalificēt kā advokāta palīdzība Civilprocesa likuma izpratnē, jo tā pastāv tikai tad, ja pakalpojuma sniegšanu nodrošina advokāts (zvērināts advokāts vai zvērināta advokāta palīgs).

[8.5] Saeima 2011.gada 21.jūlija ārkārtas sesijas septītajā sēdē, izskatot likumprojektu „Grozījumi Civilprocesa likumā" (Nr.15/Lp10) trešajā lasījumā, balsojumā neatbalstīja priekšlikumu, kas paredzēja ar lietas vešanu saistītos izdevumus atlīdzināt arī gadījumos, kad izdevumi radušies kvalificēta jurista palīdzības samaksai (*pieejams: http://titania.saeima. lv/LIVS10/SaeimaLIVS10.nsf/webSasaiste?OpenView&restricttocategory=15/Lp10*). Tādējādi likumdevējs, noraidot minētos grozījumus, nepārprotami izteicis gribu neattiecināt jēdzienu „advokāts" uz juristiem, kas nav zvērināti advokāti, ko apstiprina arī pirms balsojuma notikušās debates, kurās skaidri iezīmēti šī priekšlikuma neatbalstīšanas iemesli.

Ņemot vērā šo likumdevēja skaidri izteikto Civilprocesa likuma 33.panta trešās daļas 1.punktā un 44.panta pirmās daļas 1.punktā ietvertā jēdziena „advokāts" attiecināšanu tikai uz zvērinātiem advokātiem, kas izslēdz šā jēdziena tulkošanu paplašināti, Senāts 2011.gada 23.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-377 jau atkāpās no 2010.gada 10.novembra spriedumā lietā Nr.SKC-625 un 2011.gada 22.jūnija spriedumā lietā Nr.SKC-219 izteiktajām atziņām jautājumā par Civilprocesa likuma 44.panta pirmajā daļā paredzēto izdevumu atlīdzināšanu gadījumā, kad juridisko palīdzību sniedzis jurists.

Persona var izvēlēties: vai nu saņemt juridisko palīdzību no advokāta un līdz ar to gadījumā, ja lieta tiek izšķirta tai par labu, saņemt attiecīgo izdevumu atlīdzinājumu no otras puses, vai arī saņemt juridisko palīdzību no personas, kura nav advokāts Civilprocesa likuma izpratnē, un tādējādi atteikties no iespējas saņemt šo izdevumu atlīdzinājumu (*sk. Satversmes tiesas 2014.gada 7.februāra sprieduma lietā Nr.2013-04-01 28.punktu*).

[8.6] Nav pamatota apelācijas instances tiesas atsauce uz Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2004/48/EK (2004.gada 29.aprīlis) par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu 14.pantu, un proti, dalībvalstis paredz, ka pieņemamus un samērīgus tiesu izdevumus un citas izmaksas, kas radušās lietā uzvarējušajai pusei, parasti sedz zaudējusī puse, ja vien tas nav pretrunā ar taisnīguma principiem. Šajā direktīvā nostiprināts vispārējs princips, tomēr nav detalizēti norādīti atlīdzināmo izdevumu noteikšanas kritēriji.

Satversmes tiesa izvērtējot Rekomendācijā Nr.R(81)7 „Par justīcijas pieejamības veicināšanas pasākumiem" Eiropas Padomes Ministru komitejas norādīto, ka „izņemot īpašus gadījumus, uzvarējušajai pusei principā vajadzētu atgūt no zaudējušās puses samaksātās nodevas un citus tiesāšanās izdevumus, tajā skaitā izdevumus advokāta honorāra apmaksai, kas tai saprātīgā veidā radušies procesa laikā" atzinusi - tiesiskumam neatbilstu ne tāda situācija, ka valsts vispār nenoteiktu nekādu kārtību tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanai, nedz arī tāda situācija, ka valsts paredzētu atlīdzināt visus personai *de facto* radušos tiesāšanās izdevumus bez jebkādas izvērtēšanas, vai šie izdevumi bijuši nepieciešami lietas efektīvai vešanai tiesā (*sk. Satversmes tiesas 2014.gada 7.februāra sprieduma lietā Nr.2013-04-01 19.3.punktu*).

[9] Saskaņā ar Civilprocesa likuma pārejas noteikumu 91.punktu lieta atkārtoti izskatīšanai nosūtāma Rīgas apgabaltiesai kā apelācijas instances tiesai.

Saskaņā ar Civilprocesa likuma 458.panta otro daļu, atceļot spriedumu, prasītājai SIA „Viola Farma" atmaksājama tās samaksātā drošības nauda 284,57 EUR.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, Civillietu departaments

n o s p r i e d a

Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2013.gada 29.novembra spriedumu daļā, ar kuru no SIA „Viola Farma" par labu SIA „Stirolbiofarm Baltikum" piedzīti ar lietas vešanu saistītie izdevumi 1230 Ls atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijai kā apelācijas instances tiesai.

Atmaksāt SIA „Viola Farma" drošības naudu 284,57 EUR (divi simti astoņdesmit četri *euro,* 57 centi).

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnesis V.Maksimovs

Tiesnese A.Čerņavska

Tiesnese E.Vernuša